

Näyttötutkinnon perusteet

**ULKOMAANKAUPAN
ERIKOISAMMATTITUTKINTO
2005**

OPETUSHALLITUS
UTBILDNINGSSTYRELSEN

DNO 22/011/2005

MÄÄRÄYS **Velvoittavana
noudatettava**

PÄIVÄMÄÄRÄ 26.8.2005

Voimassaoloaika
1.10.2005 alkaen toistaiseksi

Säännökset, joihin toimivalta
Määräyksen antamiseen perustuu
L 631/1998 13 § 2 mom
A 812/1998 1 § 1 mom

Kumoo määräyksen nro 59/011/2002
Muuttaa määräystä nro

ULKOMAANKAUPAN ERIKOISAMMATTITUTKINNON PERUSTEET

Opetushallituksen johtokunta on päättänyt ulkomaankaupan erikoisammattitutkinnon perusteista, joita on noudatettava 1.10.2005 lukien toistaiseksi.

Tutkintoon tai sen osaan valmistavan koulutuksen järjestäjän on laadittava ja hyväksyttävä koulutusta varten opetussuunnitelma noudattaen, mitä näissä tutkinnon perusteissa on määrätty. Ammattitaidon näytöt on järjestettävä osana valmistavaa koulutusta.

Tutkintotoimikunta, tutkinnon järjestäjä ja koulutuksen järjestäjä eivät voi jättää noudattamatta tutkinnon perusteita tai poiketa niistä.

Todistuksiin merkittävistä tiedoista ja todistusmalleista sekä henkilökohtaisten opiskeluohjelmien laatimisen perusteista määrätään erikseen.

Pääjohtaja

Kirsi Lindroos

Opetusneuvos

Anne Huhtala

SISÄLLYSLUETTELO

1	Luku	
	NÄYTTÖTUTKINTOJEN TEHTÄVÄT JA TAVOITTEET	7
	1 § Näyttötutkinnot	7
	2 § Näyttötutkintoihin valmistava koulutus	7
	3 § Ammattitaidon osoittamistapojen ja tutkintosuoritusten arvioinnin yleiset perusteet	7
2	Luku	
	ULKOMAANKAUPAN ERIKOISAMMATTITUTKINNON MUODOSTUMINEN	8
	1 § Tutkinnon osat	8
3	Luku	
	ULKOMAANKAUPAN ERIKOISAMMATTITUTKINNOSSA VAADITTAVA AMMATTITAITO JA ARVIOINNIN PERUSTEET	9
	Kaikille yhteinen tutkinnon osa	11
	1 § Kansainvälinen kauppa	11
	a) Ammattitaitovaatimukset	11
	b) Arvioinnin kohteet ja kriteerit	11
	c) Ammattitaidon osoittamistavat	12
	Osaamisala: Kansainvälinen markkinointi	13
	2 § Kansainvälisen markkinoinnin toteuttaminen	13
	a) Ammattitaitovaatimukset	13
	b) Arvioinnin kohteet ja kriteerit	13
	c) Ammattitaidon osoittamistavat	17
	Osaamisala: Kansainvälinen ostotoiminta	18
	3 § Kansainvälisen ostotoiminnan hoitaminen	18
	a) Ammattitaitovaatimukset	18
	b) Arvioinnin kohteet ja kriteerit	18
	c) Ammattitaidon osoittamistavat	21
	Osaamisala: Laivameklari ja laivanselvittäjä	22
	4 § Laivameklarina tai laivanselvittäjänä toimiminen	22
	a) Ammattitaitovaatimukset	22
	b) Arvioinnin kohteet ja kriteerit	22
	c) Ammattitaidon osoittamistavat	27

Vapaasti valittava tutkinnon osa	28
5 § Yrittäjäys	28
a) Ammattitaitovaatimukset	28
b) Arvioinnin kohteet ja kriteerit	28
c) Ammattitaidon osoittamistavat	30

1 Luku

NÄYTTÖTUTKINTOJEN TEHTÄVÄT JA TAVOITTEET

1 § Näyttötutkinnot

Näyttötutkinnot ovat ammattitaidon hankkimistavasta riippumattomia. Koulutuksessa, työelämässä ja muilla tavoin hankittua osaamista käsitellään yhtenä kokonaisuutena siten, että osaaminen voidaan hyödyntää tutkinnoissa vaaditun ammattitaidon näytöissä.

Näyttötutkinnot ovat rakenteeltaan modulaarisia. Ne muodostuvat työelämästä ja sen kehittymistarpeista johdetuista tehtäväkokonaisuuksista, joille on ominaista toiminnallinen ja tiedollinen yhteisyys, ammattitaidon monipuolisuus sekä työprosessin ja sen tulosten yhdentyminen. Tutkinnon osa muodostaa ammattipätevyyyden osa-alueen, joka voidaan erottaa luonnollisesta työprosessista itsenäiseksi ja arvioitavaksi kokonaisuudeksi. Näytöt järjestetään ja suoritetaan joustavasti tutkinnon osa kerrallaan. Koko tutkinnon sijasta tavoitteena voi olla myös tutkinnon osan suorittaminen.

Ammattitaitovaatimusten kuvauksen perustana on osaaminen, jonka katsotaan parhaiten soveltuvan ammattialalle. Kuvauksessa keskitytään ammatin ydin toimintojen vaatimuksiin, toimintaprosessien hallintaan ja laaja-alaiseen ammattikäytäntöön. Vaatimukset kattavat myös työelämässä tarvittavan kielitaidon ja sosiaaliset valmiudet.

2 § Näyttötutkintoihin valmistava koulutus

Näyttötutkintoihin osallistumiselle ei muodollisesti voida asettaa koulutukseen osallistumista koskevia ennakkoehtoja. Pääsääntöisesti tutkinnot suoritetaan kuitenkin erilaisen valmistavan koulutuksen yhteydessä.

Valmistavan koulutuksen järjestäjän tulee laatia opetussuunnitelma tutkintojen perusteiden mukaisesti. Koulutus ja siihen sisältyvät näytöt on jäsennettävä tutkinnon osien mukaisesti. Koulutuksen järjestäjän velvollisuutena on järjestää näytöt osana valmistavaa koulutusta. Opiskelijan velvollisuutena on osallistua näyttöihin osana opintojaan.

3 § Ammattitaidon osoittamistapojen ja tutkintosuoritusten arvioinnin yleiset perusteet

Näyttöjen arviointi edellyttää järjestelmällistä aineiston keräämistä, päätöksentekoa ja dokumentointia tutkinnon suorittajan ammatillisista ja työtoimintavalmiuksista suhteessa tutkinnon perusteissa määriteltyihin ammattitaitovaatimuksiin ja arviointikriteereihin. Arvioinnin painopisteen tulee olla tekemisessä ja työssä toimimisessa. Taito tai osaaminen on arvioitava pääsääntöisesti suoraan vastaavasta työtoiminnasta.

Arviointi toteutetaan kolmikantaisena työnantaja-, työntekijä- ja kouluttajatahojen yhteistyönä. Olennainen osa arviointia on tutkinnon suorittajan tekemä itsearviointi.

Näyttöympäristön tulee olla todellinen tai mahdollisimman aito. Arvioinnissa tulee käyttää monipuolisesti erilaisia ja ensisijaisesti laadullisia arviointimenetelmiä, kuten havainnointia, haastatteluja, kyselyjä, aikaisempia dokumentoituja näyttöjä sekä itse- ja ryhmäarviointia. Näytöt tulee järjestää tutkinnon osittain siten, että niissä voidaan arvioida ammatin hallinnan kannalta keskeisten tavoitteiden saavuttamista.

Arvioinnin kohteilla ilmaistaan osaamisen alueet, joihin arvioinnissa kiinnitetään erityisesti huomiota. Huomio tulee kiinnittää ydintaitoihin, työn perustana olevan tiedon hallintaan, työmenetelmien, työvälineiden ja materiaalien hallintaan sekä työprosessin hallintaan. Sekä arvioinnin kohteet että kriteerit johdetaan vastaavan tutkinnon osan ammattitaitovaatimuksista. Arvioinnin kohteisiin perustuvat arviointikriteerit kuvaavat ja täsmentävät eritasoisia suorituksia. Kriteereillä ilmaistaan kynnykset, joiden avulla erotellaan eritasoiset suoritukset.

2 Luku

ULKOMAANKAUPAN ERIKOISAMMATTITUTKINNON MUODOSTUMINEN

1 § Tutkinnon osat

Ulkomaankaupan erikoisammattitutkinnon suorittaneet henkilöt työskentelevät erilaisissa yrityksissä tai organisaatioissa kansainväliseen kauppaan liittyvissä vaativissa asiantuntijatehtävissä. Tutkinnon suorittaja valitsee oman ammatillisen suuntautumisensa mukaisen osaamisalan.

Ulkomaankaupan erikoisammattitutkinnossa on kolme osaamisalaa. Ne ovat

- a) Kansainvälinen markkinointi
- b) Kansainvälinen ostotoiminta tai
- c) Laivameklari ja laivanselvittäjä.

Näistä tutkinnon suorittaja valitsee oman osaamisalansa.

Ulkomaankaupan erikoisammattitutkinto muodostuu jokaisella osaamisalalla kahdesta osasta, toinen osa on kaikille yhteinen osa ja toinen osa on osaamisalan mukainen osa. Tutkinto on valmis, kun molemmat tutkinnon osat on suoritettu hyväksyttävästi. Tutkinnon suorittaja voi lisäksi liittää tutkintoonsa yrittäjyysosan.

Kansainvälinen markkinointi -osaamisala on tarkoitettu henkilöille, joilla on vastuu joko koko yrityksen, tuotteen, tuoteryhmän tai markkina-alueen vientitoiminnasta. He voivat toimia vastuualueellaan myös esimiestehtävissä.

Kansainvälinen markkinointi -osaamisalan tutkinnon osat ovat:

- Kansainvälinen kauppa
- Kansainvälisen markkinoinnin suunnittelu ja toteutus.

Kansainvälinen ostotoiminta -osaamisala on tarkoitettu henkilöille, joilla on vastuu joko koko yrityksen, tuotteen, tuoteryhmän tai markkina-alueen ostotoiminnasta. He voivat toimia vastuualueellaan myös esimiestehtävissä.

Kansainvälinen ostotoiminta -osaamisalan tutkinnon osat ovat:

- Kansainvälinen kauppa
- Kansainvälisen ostotoiminnan suunnittelu ja toteutus.

Laivameklari/laivanselvittäjä -osaamisala on tarkoitettu henkilöille, jotka työskentelevät erilaisissa yrityksissä tai organisaatioissa laivameklareina tai laivanselvittäjinä.

Laivameklari ja laivanselvittäjä -osaamisalan tutkinnon osat ovat:

- Kansainvälinen kauppa
- Laivameklarina ja laivanselvittäjänä toimiminen.

Vapaasti valittava tutkinnon osa kaikille osaamisaloille on

- Yrittäjyys.

3 Luku

ULKOMAANKAUPAN ERIKOISAMMATTITUTKINNOSSA VAADITTAVA AMMATTITAITO JA ARVIOINNIN PERUSTEET

Tutkinnon perusteissa esitetty ammattitaito arvioidaan näytöin. Näyttöjen tulee sisältää kattavasti ulkomaankaupan erikoisammattitutkinnon edellyttämä ammatillinen osaaminen valitulta osaamisalalta.

Osaaminen näytetään aidossa työympäristössä omassa työyhteisössä. Tarvittaessa näyttöjä voidaan täydentää sellaisessa ympäristössä, jossa tutkinnon edellyttämä ammattitaito voidaan arvioida mahdollisimman luotettavasti ja monipuolisesti ja jossa vaadittu ammattitaidon taso täyttyy.

Ulkomaankaupan erikoisammattitutkinto arvioidaan tutkinnon osa kerrallaan niin, että tutkinnon suorittajan ammattitaitoa verrataan tutkinnon osan ammattitaitovaatimuksiin. Näytöissä tulee ilmetä tutkinnon suorittajan valmiudet ja kyky muuntaa ja soveltaa tietoaan ja taitojaan vaihtelevissa tilanteissa ja toimintaympäristöissä.

Ulkomaankaupan erikoisammattitutkintoon vaadittavan ammattitaidon hallinnan näyttöä varten on jokaiselle tutkinnon suorittajalle laadittava Opetushallituksen määräyksen mukainen henkilökohtainen näyttösuunnitelma ulkomaankaupan erikoisammattitutkinnon perusteita noudattaen ja alan työelämään soveltaen.

Osaamisen arviointi ja arviointipäätös tehdään työnantaja-, työntekijä- ja koulutustahojen edustajien yhteistyönä. Arvioinnin tulee sisältää perustelut tutkinnon osan hyväksymisestä ja hylkäämisestä.

Tutkinnon osien ammattitaitovaatimukset, arvioinnin kohteet ja kriteerit sekä ammattitaidon osoittamistavat on kuvattu seuraavaa periaatetta noudattaen:

- Taulukon kohta a Ulkomaankaupan erikoisammattitutkinnon ammattitaitovaatimukset on muodostettu työelämän tehtävä- ja taitoalueista.
- Taulukon kohta b Arvioinnin kohteissa ilmaistaan ne ammattitaidon kannalta keskeiset osaamisalueet, joihin arvioinnissa on kiinnitettävä erityinen huomio.
Arviointikriteerit puolestaan ilmaisevat, kuinka tutkinnon suorittajan on työssään suoriuduttava eli minkä tasoista osaamisen tulee olla.
- Taulukon kohta c Ammattitaidon osoittamistavat -kohdassa on määritelty tutkinnon osan näytön suorittamistapoihin, näyttöympäristöihin ja arviointimenettelyihin liittyvät vaatimukset.

KAIKILLE YHTEINEN TUTKINNON OSA

1 § Kansainvälinen kauppa

a) Ammattitaitovaatimukset	b) Arvioinnin kohteet ja kriteerit
<p>Tutkinnon osan suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none">osaa arvioida yrityksen aseman kansainvälisessä kilpailukentässä	<p>Yrityksen kansainvälistymisen mahdollisuuksien arviointi</p> <p>Tutkinnon osan suorittaja osaa</p> <ul style="list-style-type: none">toimia oman yrityksensä liikeidean, strategian ja yrityskulttuurin mukaisestiselvittää kansainvälisen kaupan ja Suomen ulkomaankaupan rakenteet sekä Suomen roolin kansainvälisessä kaupassaasettaa oman yrityksensä kansainvälisen kaupan kokonaisuuteenseurata alan, kansainvälisten suhdanteiden, kysynnän ja kilpailun kehittymistä ja arvioida sen vaikutusta oman alan yritysten toimintaanarvioida kansainvälisen kauppajärjestelmän vaikutukset omaan yritykseenhyödyntää EU:n yhteistyöverkostoja organisaationsa toiminnassaottaa huomioon organisaationsa kannalta keskeisimmät Suomen tekemät kauppasopimukset.
<ul style="list-style-type: none">osaa suunnitella ja kehittää oman yrityksensä kansainvälistä toimintaa	<p>Kansainvälisen kaupan suunnittelu</p> <p>Tutkinnon osan suorittaja osaa</p> <ul style="list-style-type: none">sijoittaa oman vastuualueensa osaksi yrityksen muuta toimintaavastata kansainvälisen toiminnan kehittämisestä yhteistyössä muun organisaation kanssaosoittaa arvostavansa työtääntuoda myönteisellä tavalla esille oman osaamisensatoimia yhteistyökykyisesti oman alueensa asiantuntijana yrityksen toimintaa kehitettäessäarvioida oman vastuualueensa

	<p>nykytilan ja toiminnan laajentumis- mahdollisuudet ulkomaille</p> <ul style="list-style-type: none"> • laatia omalle vastuualueelleen kansainvälisen kilpailija- ja asiakas-analyysin • arvioida kansainvälistymisen eri toimintavaihtoehtoja, niiden edellytyksiä, riskejä, panostuksia ja tuotoksia vastuualueensa kannalta • analysoida vastuualueensa kannattavuuteen vaikuttavia tekijöitä ja vaikuttaa sitä kautta yrityksen kannattavuuteen.
<ul style="list-style-type: none"> • osaa hyödyntää omassa työssään kansainvälisen kaupan tietolähteitä. 	<p>Kansainvälisen kaupan tiedonhaku Tutkinnon osan suorittaja osaa</p> <ul style="list-style-type: none"> • hankkia tarvitsemaansa tietoa monipuolisesti eri tietolähteistä • arvioida hankkimaansa tietoa ja muokata sitä käyttökelpoiseen muotoon • käyttää tiedonhaussa ulkomaankaupan asiantuntijoiden palveluja.

c) Ammattitaidon osoittamistavat

Tutkinnon osan suorittamisessa on keskeistä, että tutkinnon suorittaja osoittaa, että hänellä on kokonaiskuva oman yrityksen kansainvälisyydestä, kansainvälisen toiminnan periaatteista ja käytännöistä. Hän osoittaa myös osaavansa toimia aktiivisena, vastuullisena ja tuloksellisena oman työyhteisönsä jäsenenä.

Tutkintosuoritukset tässä tutkinnon osassa ovat seuraavat:

1. Näyttöaineiston kokoaminen

Tutkinnon osan suorittaja osoittaa päivittäisissä kansainvälisen kaupan hoitamiseen liittyvissä työtehtävissään tutkinnon perusteissa edellytetyn osaamisen, josta arvioijat antavat arviointinsa. Tutkinnon suorittaja tekee omista tutkintosuorituksistaan itsearviointin. Arvioinnit kootaan näyttöaineistoon. Aineistoon voidaan myös liittää dokumentteja, jotka arvioituina täydentävät tutkinnon osan näyttöjä. Lisäksi tutkinnon osan suorittaja tekee selvityksen oman vastuualueensa nykytilasta, merkityksestä ja kehitys näkymistä sekä näiden vaikutuksesta omaan työhön ja työyhteisöön sekä em. selvitykseen perustuvan henkilökohtaisen kehityssuunnitelman. Selvitys ja kehityssuunnitelma arviointineen liitetään arviointiaineistoon.

2. Arviointikeskustelu

Tutkinnon suorittaja esittää näyttöaineistonsa. Arviointikeskustelussa tutkinnon suorittaja ja näytön arvioijat yhdessä keskustelevat ja arvioivat tuotettujen näyttöaineistojen pohjalta suorittajan ammattitaitoa ja ammatillista kypsyystä.

OSAAMISALA: KANSAINVÄLINEN MARKKINOINTI

2 § Kansainvälisen markkinoinnin suunnittelu ja toteutus

a) Ammattitaitovaatimukset	b) Arvioinnin kohteet ja kriteerit
<p>Tutkinnon osan suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none">osaa suunnitella ja organisoida yrityksen kansainvälistä markkinointia	<p>Kansainvälisen markkinoinnin suunnittelu ja organisointi</p> <p>Tutkinnon osan suorittaja osaa</p> <ul style="list-style-type: none">laatia yrityksen strategisista lähtökohdista vastuualueensa kansainvälisen markkinointisuunnitelman ja budjetinlöytää yritykselle vaihtoehtoisia ratkaisuja hyödyntäen kansainvälisen rahoituksen sekä valuuttaja maksujärjestelmien antamia mahdollisuuksiateettää markkinatutkimuksia ja selvityksiä vientitoiminnan tueksihankkia tietoverkosta tietoja kohde- maan markkinoistahyödyntää markkinoinnissa valmiita tutkimuksia ja tilastojaneuvotella edustus- ja yhteistyösopimuksetkehittää yhteistyötä sopimus- kumppaneittensa kanssaasettaa markkinakohtaisia markkinoinnin tavoitteita kohderyhmittäintoteuttaa toimenpiteitä, joilla vahvistetaan yrityksen tuotteiden asemaa ja yrityskuvaa markkinoillahyödyntää kansainvälistä mainontaa ja tiedotusta tuotteiden tunnetuksi tekemisessäottaa toiminnassaan huomioon

	<p>kansainvälisen sopimusoikeuden, kilpailuoikeuden, tuotevastuun ja ympäristövastuun vaatimukset.</p>
<ul style="list-style-type: none"> • osaa organisoida vastuualueensa toimintaa 	<p>Oman vastuualueen toiminnan organisoiminen</p> <p>Tutkinnon osan suorittaja osaa</p> <ul style="list-style-type: none"> • muodostaa käsityksen roolistaan vastuualueellaan ja sen mukaisesti toimia luotettavana ja vastuuntuntoisena esimiehenä ja projektin vetäjänä • toimia kuten työnantajan ja työntekijän velvollisuudet ja vastuut edellyttävät • perehdyttää, opastaa ja neuvoa henkilöstöään sekä kannustaa ja motivoida heitä laadukkaisiin työsuorituksiin • huolehtia oman vastuualueensa henkilöstön riittävydestä ja osaamisen laadusta • huolehtia vastuualueensa henkilöstön työturvallisuudesta ja ergonomiasta • arvioida ja kehittää omaa osaamistaan ja työtään • huolehtia sekä oman että henkilöstönsä työkyvystä ja jaksamisesta sekä työssä tarvittavan osaamisen kehittämisestä.
<ul style="list-style-type: none"> • osaa toteuttaa vientitoimintaa 	<p>Vientitoiminnan toteuttaminen</p> <p>Tutkinnon osan suorittaja osaa</p> <ul style="list-style-type: none"> • rajata vientitoiminnan kohde-ryhmät, selvittää ostopäätökseen vaikuttavat henkilöt ja kartoittaa mahdolliset yhteistyömuodot • vertailla jakelutievaihtoehtoja ja valita tuoteryhmille ja tuotteille parhaat jakelutieratkaisut • toimia tehokkaasti yhteistyössä ulkomaisten yksiköiden ja sopimus-kumppanien kanssa • neuvotella ja rakentaa yhteistyötä

keskeisten ulkomaankaupan toimijoiden, kuten huolitsijoiden, vakuutusyhtiöiden, pankkien ja viranomaisten kanssa

- määrittää vastuualueensa tuotteille kannattavan markkinahinnan
- panostaa asiakassuhteiden säilymiseen ja kehittämiseen.

Vientikampanjan suunnittelu ja organisointi

Tutkinnon osan suorittaja osaa

- suunnitella vientikampanjan yhdessä vastuualueensa henkilöstön kanssa asiantuntijapalveluita hyödyntäen
- asettaa kampanjan tavoitteet
- valita kampanjan toteutukseen tarvittavat yhteistyökumppanit kampanjan luonteen mukaisesti ja neuvotella heidän kanssaan yhteistyösopimukset
- organisoida yrityksen osallistumisen messuille ja hyödyntää toteutuksessa asiantuntijapalveluita
- teettää esitteitä sekä aineistoa kampanjoiden ja myynnin tueksi
- seurata kampanjan toteutumisen etenemistä ja puuttua poikkeamiin.

Myyntityön suunnittelu ja toteutus

Tutkinnon osan suorittaja osaa

- tehdä yrityksen kokonaistavoitteiden mukaisen tavoitteellisen myyntisuunnitelman
- suunnitella ja toteuttaa asiakaskäynnit tehokkaasti ja tavoitteellisesti
- hyödyntää kansainvälisen markkinoinnin kilpailukeinoja ja kampanjoita myyntityön tukena
- valita oikean neuvottelutaktiikan asiakkaan, tilanteen ja ympäristön mukaan
- hoitaa asiakaspalvelun ja yhteydenpidon asiakkaisiin

	<ul style="list-style-type: none"> • neuvotella ja työskennellä suomen tai ruotsin kielen lisäksi kahdella oman organisaationsa toiminnan kannalta tärkeällä vieraalla kielellä • neuvotella asiakkaansa kanssa kohdemaan kauppatapojen mukaisesti.
<ul style="list-style-type: none"> • osaa solmia kaupan ja vastata sopimuksen toteuttamisesta. 	<p>Kauppasopimuksen solmiminen Tutkinnon osan suorittaja osaa</p> <ul style="list-style-type: none"> • valita sopivimmat toimitustapa-lausekkeet sopimusta neuvotellessaan • valita kulloinkin oikean vientikaupan maksutavan kustannus-tehokkuuden ja riskit huomioiden • ottaa huomioon valuuttakurssien vaihtelun merkityksen vientikaupan kannattavuudelle ja maksuliikenteelle • valita yrityksen liiketoiminnan kannalta edullisimman logistisen vaihtoehdon • suojautua kansainvälisten kuljetusten riskeiltä • tehdä kauppasopimuksen ja osaa tarvittaessa käyttää asiantuntijapalveluja vientikaupan oikeudellisten kysymysten ratkaisuun. <p>Kauppasopimuksen toteuttaminen Tutkinnon osan suorittaja osaa</p> <ul style="list-style-type: none"> • noudattaa tehtyä kauppasopimusta ja vastata sopimuksen toteutumisesta • ohjata ja opastaa vastuualueensa henkilöstöä sopimusten edellyttämien käytäntöjen ja viranomaismääräysten noudattamisessa • huolehtia alkuperäsääntöjen noudattamisesta • huolehtia arvonnalisäveron huomioimisesta tullauksessa • ottaa vastuun sujuvan viennin asiakirjakäytännön toteutumisesta

	<p>huolehtimalla vaatimusten mukaisen asiakirjojen toimittamisesta tullille, huolitsijalle, kuljetusliikelle ja pankille</p> <ul style="list-style-type: none"> • toimia kansainvälistä perintää ja riitojen ratkaisua koskevien menettelytapojen mukaisesti • hoitaa tavaran kuljetuksesta aiheutuneet reklamaatiot eri kuljetusmuotoja säätelevien lakien reklamointiaikojen mukaan • seurata vientitoimenpiteiden toteutumista ja viipymättä puuttua poikkeamiin • kannustaa ja motivoida henkilöstöään ja yhteistyökumppaneitaan työssään • seurata ja kehittää toimintaa yhdessä yhteistyökumppanien kanssa.
--	--

c) Ammattitaidon osoittamistavat

Tutkinnon osan suorittamisessa on keskeistä, että tutkinnon suorittaja osoittaa osaavansa johtaa ja toteuttaa kansainvälistä vientitoimintaa. Hän osoittaa pystyvänsä hoitamaan oman vastuualueensa viennin. Hän osaa työskennellä yhteistyökykyisesti kansainvälisessä liiketoimintaympäristössä ottaen huomioon erilaiset liiketoimintakulttuurit.

Tutkintosuoritukset tässä tutkinnon osassa ovat seuraavat:

1. Näyttöaineiston kokoaminen

Tutkinnon osan suorittaja osoittaa päivittäisissä kansainvälisen markkinoinnin suunnitteluun ja toteuttamiseen liittyvissä työtehtävissään tutkinnon perusteissa edellytetyn osaamisen, josta arvioijat antavat arviointinsa. Tutkinnon suorittaja tekee omista tutkintosuorituksistaan itsearviointin. Arvioinnit kootaan näyttöaineistoon. Aineistoon voidaan myös liittää dokumentteja, jotka arvioituina täydentävät tutkinnon osan näyttöjä. Näitä dokumentteja voivat olla esimerkiksi yrityksen, tuotteen tai markkina-alueen vientitoimintasuunnitelma tai vientikampanjasuunnitelma.

2. Arviointikeskustelu

Tutkinnon osan suorittaja esittää näyttöaineistonsa. Arviointikeskustelussa tutkinnon suorittaja ja näytön arvioijat yhdessä keskustelevat ja arvioivat tuotettujen näyttöaineistojen pohjalta suorittajan ammattitaitoa ja ammatillista kypsyttä.

OSAAMISALA: KANSAINVÄLINEN OSTOTOIMINTA

3 § Kansainvälisen ostotoiminnan suunnittelu ja toteutus

a) Ammattitaitovaatimukset	b) Arvioinnin kohteet ja kriteerit
<p>Tutkinnon osan suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> osaa suunnitella, kehittää ja organisoida yrityksen kansainvälistä ostotoimintaa 	<p>Kansainvälisen ostotoiminnan suunnittelu ja organisointi</p> <p>Tutkinnon osan suorittaja osaa</p> <ul style="list-style-type: none"> laatia yrityksen strategisista lähtökohdista vastuualueensa kansainvälisen hankintasuunnitelman ja budjetin löytää yrityksen tuonnille vaihtoehtoisia ratkaisuja hyödyntäen kansainvälisen rahoituksen sekä valuutta- ja maksujärjestelmien antamia mahdollisuuksia teettää markkinatutkimuksia ja selvityksiä tuontitoiminnan tueksi sekä hyödyntää valmiita tutkimuksia ja tilastoja kartoittaa oman vastuualueensa mahdolliset toimittajat neuvotella edustus- ja yhteistyösopimuksia kehittää yhteistyötä sopimus-kumppanien kanssa tehostaa oman yrityksensä tuonti-toimintaa hyödyntäen eri kilpailukeinoja arvioida ja kehittää ostojen tehokkuutta ottaa toiminnassaan huomioon kansainvälisen sopimusoikeuden, kilpailuoikeuden, tuotevastuun ja ympäristövastuun vaatimukset ottaa tuontihinnoittelussa huomioon kauppahintaan vaikuttavat kustannustekijät, maksu- ja toimitusehdot sekä alennukset.
<ul style="list-style-type: none"> osaa organisoida vastuualueensa toimintaa 	<p>Oman vastuualueen organisoiminen</p> <p>Tutkinnon osan suorittaja osaa</p> <ul style="list-style-type: none"> muodostaa käsityksen roolistaan vastuualueellaan ja sen mukaisesti

	<p>toimia luotettavana ja vastuuntuntoisena esimiehenä ja projektin vetäjänä</p> <ul style="list-style-type: none"> • toimia kuten työnantajan ja työntekijän velvollisuudet ja vastuut edellyttävät • perehdyttää, opastaa ja neuvoa henkilöstöään sekä kannustaa ja motivoida heitä laadukkaisiin työsuorituksiin • huolehtia oman vastuualueensa henkilöstön riittävydestä ja laadusta • huolehtia vastuualueensa henkilöstön työturvallisuudesta ja ergonomiasta • arvioida ja kehittää omaa osaamistaan ja työtään • huolehtia sekä oman että henkilöstönsä työkyvystä ja jaksamisesta sekä työssä tarvittavan osaamisen kehittamisestä.
<ul style="list-style-type: none"> • osaa suunnitella ja toteuttaa kansainväliset hankinnat 	<p>Hankintatoiminnan suunnittelu Tutkinnon osan suorittaja osaa</p> <ul style="list-style-type: none"> • tehdä yrityksen kokonaistavoitteiden mukaisen kansainvälisen ostosuunnitelman • luoda omalla toiminnallaan myönteistä kuvaa yrityksestä ja panostaa toimittajasuhteiden säilymiseen ja kehittämiseen • pitää säännöllistä yhteyttä asiakkaisiin ja tavarantoimittajiin • hyödyntää kansainvälisiä tarjouskilpailuja • hyödyntää kansainvälisiä messuja ja näyttelyitä uusien toimittajien etsimisessä • toimia tehokkaasti yhteistyössä ulkomaisten yksiköiden ja sopimus-kumppanien kanssa • neuvotella ja rakentaa yhteistyötä keskeisten ulkomaankaupan toimijoiden, kuten huolitsijoiden, vakuutusyhtiöiden, pankkien ja viranomaisten kanssa.

	<p>Hankintojen toteuttaminen</p> <p>Tutkinnon osan suorittaja osaa</p> <ul style="list-style-type: none"> • hankkia monipuolisesti tietoa mahdollisista toimittajista ja heidän tuotteistaan • laatia selkeät tarjouspyynnöt • vertailla tarjouksia ja tehdä toimittaja-analyyseja ostostrategioissa määriteltyjä kriteereitä painottaen ja valita kokonaisratkaisultaan parhaan toimittajan • valmistella ostoneuvottelun yrityksen tavoitteiden mukaisesti • käydä tavoitteellisia ostoneuvotteluja kansainvälisessä liiketoimintaympäristössä erilaiset liiketoimintakulttuurit huomioiden • neuvotella ja työskennellä suomen tai ruotsin kielen lisäksi kahdella oman organisaationsa toiminnan kannalta tärkeällä vieraalla kielellä.
<ul style="list-style-type: none"> • osaa tehdä ostosopimuksen ja seurata ostosopimuksen toteutumista. 	<p>Ostosopimuksen tekeminen</p> <p>Tutkinnon osan suorittaja osaa</p> <ul style="list-style-type: none"> • valita sopimusta neuvotellessaan sopivimmat toimituslausekkeet • valita oikean maksutavan kustannustehokkuuden ja riskit huomioiden • ottaa huomioon valuuttakurssien vaihtelun merkityksen tuonnin kannattavuudelle ja maksuliikenteelle • valita yrityksen liiketoiminnan ja kustannustehokkuuden kannalta edullisimman logistisen vaihtoehdon • valita keinot suojautua kansainvälisten kuljetusten riskeiltä • tehdä kansainvälisen kauppasopimuksen ja tarvittaessa käyttää asiantuntija-apua tuontikaupan oikeudellisten kysymysten ratkaisuun.

	<p>Ostosopimuksen toteuttaminen</p> <p>Tutkinnon osan suorittaja osaa</p> <ul style="list-style-type: none"> • noudattaa tehtyä ostosopimusta ja valvoa sopimuksen toteutumista • huolehtia alkuperäsääntöjen noudattamisesta • huolehtia arvonlisäveron huomioimisesta tullauksessa • ottaa vastuun sujuvan tuonnin asiakirjakäytännön toteutumisesta huolehtimalla vaatimusten mukaisen asiakirjojen toimittamisesta tullille, muille viranomaisille ja huolitsijoille • valvoa kansainvälisten toimitusten toteutumista ja viipymättä puuttua poikkeamiin • toimia kansainvälistä perintää ja riitojen ratkaisua koskevien menettelytapojen mukaisesti • hoitaa tavaran kuljetuksesta aiheutuneet reklamaatiot eri kuljetusmuotoja säätelevien lakien reklamointiaikojen mukaan • kannustaa ja motivoida henkilöstöään ja yhteistyökumppaneitaan • seurata ja kehittää ostotoimintaa sopimus- ja yhteistyökumppanien kanssa.
--	---

c) Ammattitaidon osoittamistavat

Tutkinnon osan suorittamisessa on keskeistä, että tutkinnon suorittaja osoittaa hallitsevansa kansainvälisen ostotoiminnan kokonaisprosessin. Hän osoittaa pystyvänsä hoitamaan oman vastualueensa kansainväliset hankinnat. Hän myös osoittaa osaavansa organisoida ja johtaa oman vastualueensa kansainvälistä ostotoimintaa. Hän osaa työskennellä yhteistyökykyisesti kansainvälisessä liiketoimintaympäristössä ottaen huomioon erilaiset liiketoimintakulttuurit.

Tutkintosuoritukset tässä tutkinnon osassa ovat seuraavat:

1. Näyttöaineiston kokoaminen

Tutkinnon osan suorittaja osoittaa päivittäisissä kansainvälisen ostotoimintaan liittyvissä työtehtävissään tutkinnon perusteissa edellytetyt

osaamisen, josta arvioijat antavat arviointinsa. Tutkinnon suorittaja tekee omista tutkintosuorituksistaan itsearviointin. Arvioinnit kootaan näyttöaineistoon. Aineistoon voidaan myös liittää dokumentteja, jotka arvioituina täydentävät tutkinnon osan näyttöjä. Näitä dokumentteja voivat olla esimerkiksi yrityksen, tuotteen tai markkina-alueen laaja-alainen hankintasuunnitelma, kannattavuuslaskelmiin ja kustannusvertailuihin perustuva toimittaja-analyysi, suunnitelma toimittajayhteistyön tehostamiseksi tai toimittaja- ja kuljetusvaihtoehtoanalyysi.

2. Arviointikeskustelu

Tutkinnon osan suorittaja esittää näyttöaineistonsa. Arviointikeskustelussa tutkinnon suorittaja ja näytön arvioijat yhdessä keskustelevat ja arvioivat tuotettujen näyttöaineistojen pohjalta suorittajan ammattitaitoa ja ammatillista kypsyyttä.

OSAAMISALA: LAIVAMEKLARI JA LAIVANSELVITTÄJÄ

4 § Laivameklarina ja laivanselvittäjänä toimiminen

a) Ammattitaitovaatimukset	b) Arvioinnin kohteet ja kriteerit
<p>Tutkinnon osan suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> osaa suunnitella ja organisoida laivameklaritoiminnan 	<p>Laivameklarin toimintaan liittyvien säädösten ja määräysten tunteminen</p> <p>Tutkinnon osan suorittaja osaa</p> <ul style="list-style-type: none"> toimia laivameklarin toimintaan liittyvien oikeuksien, velvoitteiden ja vastuiden mukaisesti ottaa toiminnassaan huomioon rahtaustoiminnan ja kappaletavaran linjaliikenteen sopimuslain-säädännön ja vastuumääräykset sekä tapahtuvat muutokset ottaa toiminnassa huomioon rahdinkuljettajan eri vastuut laivan asiamiehenä soveltaa toiminnassaan sekä aika-että matkarahtauksen sisältöä ja tulkita laivausehtoja toimia lastia ja laivaa koskevien viranomaismääräysten mukaan ottaa toiminnassa huomioon rahtausopimusten keskeisen sisällön sekä niiden vakioehtojen ja lisäehtojen merkityksen

- toimia työssään merilain keskeisen, erityisesti eri rahtausmuotoja koskevan sisällön mukaisesti
- toimia tavaran vastaanottoon, lastaukseen, purkamiseen ja luovutukseen liittyvien keskeisten säännösten mukaisesti
- ottaa huomioon eri osapuolten tavaran käsittelyyn liittyvät vastuut ja velvollisuudet
- hoitaa kustannusten jaon rahtaaajan ja laivanomistajan välillä.

Oman vastuualueen toiminnan organisoiminen

Tutkinnon osan suorittaja osaa

- muodostaa käsityksen roolistaan vastuualueellaan
- toimia luotettavana projektin vetäjänä
- toimia kuten työnantajan ja työntekijän velvollisuudet ja vastuut edellyttävät
- perehdyttää, opastaa ja neuvoa alan toimijoita sekä kannustaa ja motivoida heitä laadukkaisiin työsuorituksiin
- huolehtia vastuualueensa toimijoiden työturvallisuudesta ja ergonomiasta
- arvioida ja kehittää omaa osaamistaan ja työtään
- huolehtia omasta työkyvystään ja jaksamisestaan sekä työssä tarvittavan osaamisen kehittamisestä.

Rahtauspalvelujen tarjoaminen

Tutkinnon osan suorittaja osaa

- seurata rahtausalan kysynnän ja tarjonnan kehitystä
- sovittaa tarjouksen ja hinnat vallitsevaan markkinatilanteeseen
- hyödyntää tarjoustoiminnan tukena laivameklauksen eri tietolähteitä esim. käytössä olevista alustyypeistä,

- niiden rakenteista ja kaupallisista
käyttömahdollisuuksista
- analysoida asiakasyrityksen rahtaustarpeet
 - kartoittaa rahtauspalveluja tarjoavat yritykset
 - tarjota rahtaajalle sopivaa ja asianmukaista laivaa yleisimmistä alustyypeistä
 - valita eri satamavaihtoehdoista asiakkaalle soveltuvimman
 - selvittää asiakkaalleen tärkeimpien palveluntarjoajien kilpailukyvyyn ja hinnoitteluperiaatteet
 - selvittää asiakkaalleen laivameklauksen eri toimijoiden, mm. luotsin, satamalaitoksen ja ahtaajan kustannukset kohdesatamassa
 - neuvotella ja työskennellä eri sopimuskumppanien kanssa suomen tai ruotsin ja englannin kielellä.

Rahtaussopimusten laatiminen

Tutkinnon osan suorittaja osaa

- laatia rahtaussopimuksia
- noudattaa sopimuksia laatiessaan rahtaussopimusten vakioehtoja
- selvittää asiakkaalle keskeisten lisäehtojen merkityksen rahtaussopimuksissa
- soveltaa kustannusrakennetta mm. luotsaus-, ahtaus- ja satamamaksuissa
- laatia tarvittavat kustannus-, aika- ja muut laskelmat aluksen kustannuksista
- määritellä rahdin kontti-, kappale- tavara- ja irtolastikuljetuksissa
- laskea tavanomaiset rahtilisät ja lastinkäsittelyyn liittyvät maksut
- hinnoitella laivameklaritoimintaan liittyvät palvelut
- laatia selkeät tarjoukset laivameklari-toiminnasta ja rahtauksesta englannin kielellä käyttäen luonte-

	<p>vasti alan käsitteistöä ja ammattisanastoa.</p>
<ul style="list-style-type: none"> • osaa hoitaa laivanselvitys- ja linjaliikennetoimintaa 	<p>Laivanselvitykseen liittyvien asiakirjojen hallinta</p> <p>Tutkinnon osan suorittaja osaa</p> <ul style="list-style-type: none"> • laatia asianmukaiset laivanselvitystoiminnassa tarvittavat asiakirjat ja hoitaa niiden jakelun oikeille tahoille hyödyntäen eri tietoverkkoja • toimia erityyppisten konossementtien ja merirahtikirjojen sisältämien määräysten mukaisesti lastin luovutustilanteissa. <p>Laivanselvityksen tekeminen</p> <p>Tutkinnon osan suorittaja osaa</p> <ul style="list-style-type: none"> • hoitaa yrityksen laivanselvitystoiminnan käytännöt • hoitaa alusten tulo- ja lähtöselvityksen • avustaa laivan kapteenia ja miehistöä käytännön asioiden hoitamisessa satamakäynnin eri vaiheissa • pitää yhteyttä oman alansa eri toimijoihin kuten tulliin, luotsiin, satamalaitokseen ja muonitusliikkeisiin • edustaa toimeksiantajaa käytännön asioiden hoitamisessa • jakaa laivanselvityksestä aiheutuvat kustannukset eri osapuolille sovitun käytännön mukaisesti • tehdä laivan reittiselvitykset • seurata alan sähköisen asioinnin kehitystä ja soveltaa sitä oman toimintansa kehittämiseen • hoitaa reklamaatiot yrityksen käytännön mukaisesti • koota kaikki satamakäyntiin liittyvät kustannukset asianmukaisesti päämiehelleen.

Lastin vastaanoton ja luovutuksen hoitaminen

Tutkinnon osan suorittaja osaa

- toimia ottaen huomioon eri osapuolten vastuut ja velvollisuudet
- hoitaa lastin vastaanottoon ja lastaukseen sekä purkamiseen ja luovutukseen liittyvät keskeiset asiat viranomaismääräysten mukaisesti
- pitää yhteyttä oikea-aikaisesti huolitsijoihin ja satamaoperaattoriin
- toimia vaarallisia aineita koskevien määräysten mukaisesti sekä huomioida mm. raskaan lastin tai vaarallisten aineiden vaikutuksen laivan laituripaikkaa määriteltäessä
- jakaa lastin vastaanotosta ja luovutuksesta aiheutuneet kustannukset eri osapuolille laivausehtojen ja satamatapojen mukaisesti
- hoitaa lastin luovutusmenettelyn eri kuljetusasiakirjojen, konossementin ja ei-siirrettävän merirahtikirjan mukaisesti
- hoitaa lastia koskevat reklamaatiot merikuljetuksia säätelevän merilain ja sovittujen toimintatapojen mukaisesti.

Laivanselvitystyön seuranta

Tutkinnon osan suorittaja osaa

- tarkkailla laivan satamakäynnin kustannuksia ja reagoida poikkeamiin
- seurata kuljetuskapasiteetin riittävyyttä ja tarvittaessa ryhtyä toimenpiteisiin
- seurata ja ohjeistaa toimitusten ja kuljetusten etenemistä toimeksiantajan kanssa tehdyn sopimuksen mukaisesti.

- osaa tiedottaa, markkinoida ja kehittää laivameklaritoimintaa.

Tiedottamisen ja markkinoinnin hoitaminen

Tutkinnon osan suorittaja osaa

- pitää yhteyttä laivanselvitystyötä tekeviin eri tahoihin
- neuvotella sekä rakentaa ja ylläpitää yhteistyötä viranomaisten ja organisaationsa kannalta keskeisten alan toimijoiden kanssa
- markkinoida ja tiedottaa laivanselvitystyöstä eri sidosryhmille kuten varustamoille ja toisille laivameklareille
- tarjota omaa ammattitaitoista palveluaan asiakkaille
- toteuttaa toimenpiteitä, joilla vahvistetaan yrityksen asemaa ja yrityskuvaa markkinoilla
- neuvoa asiakkaalleen kustannuksia pienentäviä toimenpiteitä.

Rahtaustoiminnan ylläpitäminen ja kehittäminen

Tutkinnon osan suorittaja osaa

- kehittää oman yrityksensä rahtaustoimintaa ja mukautua markkinoiden muutoksiin
- pitää yhteyttä eri toimeksiantajiin kuten rahtaajiin, varustamoihin ja toisiin meklareihin
- soveltaa havaitsemiaan hyviä käytäntöjä omaan toimintaan
- omalla työllään luoda myönteistä kuvaa yrityksestä ja panostaa asiakassuhteiden säilymiseen ja kehittämiseen.

c) Ammattitaidon osoittamistavat

Tutkinnon osan suorittamisessa on keskeistä, että tutkinnon suorittaja osoittaa osaavansa toimia laivameklarin tai laivanselvittäjän keskeisissä tehtävissä. Hän osaa työskennellä yhteistyökykyisesti monikulttuurisessa kansainvälisessä toimintaympäristössä markkinoiden omaa ja organisaationsa osaamista myönteisesti ja aktiivisesti.

Tutkintosuoritukset tässä tutkinnon osassa ovat seuraavat:

1. Näyttöaineiston kokoaminen

Tutkinnon osan suorittaja osoittaa päivittäisissä laivanselvitykseen tai meklaukseen liittyvissä työtehtävissään tutkinnon perusteissa edellytetyn osaamisen, josta arvioijat antavat arviointinsa. Tutkinnon suorittaja tekee omista tutkintosuorituksistaan itsearviointin. Arvioinnit kootaan näyttöaineistoon. Aineistoon voidaan myös liittää dokumentteja, jotka arvioituina täydentävät tutkinnon osan näyttöjä. Näitä dokumentteja voivat olla esimerkiksi rahtausalaan liittyvät selvitykset, rahtaussopimukset ja muut laaditut asiakirjat sekä sopimusten laatimiseen liittyvät laskelmat.

2. Arviointikeskustelu

Tutkinnon osan suorittaja esittää näyttöaineistonsa. Arviointikeskustelussa tutkinnon suorittaja ja näytön arvioijat yhdessä keskustelevat ja arvioivat tuotettujen näyttöaineistojen pohjalta suorittajan ammattitaitoa ja ammatillista kypsyyttä.

VAPAASTI VALITTAVA TUTKINNON OSA

5 § Yrittäjyys

Tutkinnon suorittaja on oikeutettu vapaasti liittämään yrittäjyyden osaksi tutkintoaan. Tämän vapaasti valittavan tutkinnon osan ammattitaitovaatimukset, arviointin kohteet ja kriteerit edellyttävät seuraavia asioita:

a) Ammattitaitovaatimukset	b) Arvioinnin kohteet ja kriteerit
Tutkinnon osan suorittaja <ul style="list-style-type: none">osaa arvioida henkilökohtaisia mahdollisuuksiaan ja valmiuksiaan toimia mahdollisesti alan yrittäjänä	Omien yrittäjävalmiuksien arvioiminen <p>Tutkinnon osan suorittaja osaa</p> <ul style="list-style-type: none">eritellä omia arvojaan ja henkilökohtaisia valmiuksiaan voidakseen arvioida omia menestymisen mahdollisuuksiaan toimia yrittäjänälaatia itselleen asiantuntijoiden opastuksella kehityssuunnitelman yrittäjänä toimimiseksi.
<ul style="list-style-type: none">osaa tarkastella alaa ja sen tarjoamia mahdollisuuksia yritystoiminnan käynnistämiseen sekä yrittäjänä toimimisen riskejä	Yrityksen toimintaedellytysten selvittäminen <p>Tutkinnon osan suorittaja osaa</p> <ul style="list-style-type: none">tarkastella oman toimialansa tulevaisuuden näkymiä ja kehitystä sekä

	<p>markkinoiden mahdollisuuksia oman yritystoiminnan käynnistämisen kannalta</p> <ul style="list-style-type: none"> • arvioida realistisesti oman mahdollisen yrityksensä toiminnan tuloksellisuutta ja kannattavuutta yrittäjänä toimimisen kannalta • tarkastella yrittäjyyttä yrittäjän toiminnan vastuiden ja velvoitteiden näkökulmasta • harkita yrittäjyyttä myös työnantajana toimimisen näkökulmasta.
<ul style="list-style-type: none"> • tuntee erilaisia yritystoiminnan aloitustapoja ja -muotoja ja osaa kehittää karkean liikeidean omalle yritykselleen 	<p>Liikeidean laadinta</p> <p>Tutkinnon osan suorittaja osaa</p> <ul style="list-style-type: none"> • vertailla vaihtoehtoisia tapoja käynnistää yritystoimintaa ja keskustella asiantuntijoiden kanssa oman mahdollisen yritystoimintansa vaihtoehtoista • kehittää yhdessä asiantuntijoiden kanssa yritykselleen karkean liikeidean ja tietää, millaisia taloudellisia, tuotannollisia ja henkisiä resursseja mahdollisen yritystoiminnan aloittaminen vaatii • arvioida asiantuntijoiden kanssa yritysideoita onnistumisen mahdollisuuksia.
<ul style="list-style-type: none"> • osaa luoda asiakas- ja sidosryhmäsuhteita 	<p>Asiakas- ja sidosryhmäsuhteiden luominen</p> <p>Tutkinnon osan suorittaja osaa</p> <ul style="list-style-type: none"> • pohtia vaihtoehtoja ja rakentaa mahdollisuuksien mukaan yrityksen jatkuvuuden kannalta merkittäviä asiakas- ja sidosryhmäsuhteita • hahmotella em. kumppanien kanssa sopimuksia asiantuntijapalveluja hyödyntäen.
<ul style="list-style-type: none"> • osaa toimia yritystoiminnan talouden tärkeimpiä periaatteita noudattaen 	<p>Taloudellinen toiminta</p> <p>Tutkinnon osan suorittaja osaa</p> <ul style="list-style-type: none"> • valita yrityksen kannattavuuteen vaikuttavia toimia ja hinnoitella

	<p>palveluja myös markkinalähtöiset tekijät huomioiden</p> <ul style="list-style-type: none"> • tulkita yrityksen tilinpäätöstä pääomien, varallisuuden, maksukyvyyn ja tuloksen suhteen sekä pohtia taloudellisen toiminnan kehittämismahdollisuuksia tarvittaessa yhteistyössä asiantuntijoiden kanssa • laatia yritykselleen karkean tulosten ja hankkia asiantuntijapalveluja verotuskysymysten ratkaisemiseen.
<ul style="list-style-type: none"> • osaa käyttää asiantuntijapalveluja. 	<p>Asiantuntijapalvelujen käyttö Tutkinnon osan suorittaja osaa</p> <ul style="list-style-type: none"> • hakea yrityksen perustamisessa ja toiminnan eri vaiheissa tarvitsemaansa tietoa ja asiantuntijapalvelua.

c) Ammattitaidon osoittamistavat

Tutkinnon osan suorittamisessa on keskeistä, että tutkinnon suorittaja osaa arvioida omia valmiuksiaan toimia yrittäjänä. Hän osaa tarkastella yritystoiminnan menestymisedellytyksiä, laatia mahdollisen yrityksensä toiminnalle liikeidean ja laskea, kannattaako ajateltu toiminta ja elättääkö se yrittäjän. Hän osaa hyödyntää erilaisia verkostoja ja asiantuntijapalveluita yritystoimintaa harkitessaan ja aloittaessaan.

Tutkinnon osan näyttö rakentuu seuraavasti:

1. Näyttöaineiston kerääminen

Tutkinnon osan suorittaja laatii mahdolliselle omalle yritykselle alustavan liikeidean, jota hän täydentää toiminnan edellytyksiä ja riskejä kartoittavilla selvityksillä, tuotoksilla ja laskelmilla. Näyttöön tulee liittää myös yrittäjän kehityssuunnitelma. Elinkeinoelämän ja yrittäjyyden asiantuntijat arvioivat liikeidea sekä siihen liittyviä dokumentteja. Em. asiantuntijat antavat arvionsa myös tutkinnon osan suorittajan toiminnasta liikeidean laatimisessa ja selvitysten tekemisessä. Tutkinnon osan suorittaja tekee myös omasta näytöstään itsearvioinnin, jossa hän arvioi omaa liikeideaansa ja sen laatimiseen liittyntä toimintaa. Arvioinnit kootaan näyttöaineistoon.

2. Arviointikeskustelu

Arviointikeskustelussa tutkinnon osan suorittaja sekä elinkeinoelämän ja yrittäjyyden asiantuntijat sekä koulutuksen edustaja yhdessä arvioivat tuotettujen arviointien perusteella yrittäjäksi aikovan suorittajan kykyä toimia yrittäjänä ja valmiuksia tehdä ratkaisuja yritystoiminnan mahdollisesta aloittamisesta.